rahvastiku liikuvuse fenomeeni kui sellist. Viimast saab mõõta elukohavahetuse sageduse järgi isikute elus või jällegi juurde- ja äraränne te arvu abil teataval maa-alal, näit. linnas, vallas jne., koos ajaliste muudatustega rahvastiku seisundis. Nagu USA-s [12, 23] ja Saksamaal [14] toimetatud uurimused näitavad, moodustavad need nähtused ränneteprobleemistiku tähtsa külje, mida sotsiaalteadlased küll ammugi tunnetanud, ent mille ulatuse ja põhjuste selgitamiseks pole paljude maade suhtes olemas ei andmestikke ega uurimusi.

Senikaua kui teaduslik huvi rännete ja rahvastikunihkumuste uurimise alal oluliselt võttes kesendus — või oli statistiliste materjalide seisundi tõttu sunnitud koonduma — rännete saldodele, ei saadud loomulikult lähemalt eritella ka migrantide rändeteid. Rännete uurimine on aga kindlasti huvitatud ka rändeteede kulgu selgitamisest. Meie teada on siserännikute individuaalseid rändeteid seni üksikasjalisemalt käsitlenud vaid Webb [45, 46]. Eriti tähelepanuväärne ses suhtes on ta uurimus rändjuhutööliste üle *(migratory-casual worker)* Põhja-Ameerika Ühendriiges, mis on välja kasvanud lisaproduktina Federal Emergency Relief Administration Division of Research, Statistics and Finance' poolt üritatud uurimustest ajutiselt töötute *(transient unemployed)* kohta 1934. ja 1935. a. kestel. Webb'i viimatimainitud uurimuses on jälgitud 500 erinevaisse kutserühmadesse kuuluva töölise osariikidevahelisi rändeteid ka kartograafiliselt.

Siserännete ruumiline liigitus ja kartograafilis-regionaalne eritelu ongi see, mis meid alljärgnevas kõige rohkem köidab. Eks pane geograafiline element end kehtima suurimal määral just regionaalseis küsimusis.

Seni on siserännete ruumilisel käsitlemisel tähelepanu omistatud eestkätt maalt linnadesse suunduvaile rännetele: *Land-Stadtwanderung, Zug nach der Stadt* [21], *Zuzug in die Städte* [2], *l'émigration des campagnes vers les villes* [10], *ruralurban migration* [5], *cityward* resp. *urbanward migration, migrations to town and cities* [55]. Sellega käsikäes on vaadeldud ka tagasirändeid linnadest maale: *Stadt-Landwanderung, Gegenwanderung, Rückwanderung* [14], *countryward migration, countercurrent migration* [35]. Vähemal määral, kui rändeid maalt linnadesse ja *vice versa*, on uuritud linnade endi vahel kulgevaid rändeliikumisi ja väljaspool linnasid ühest maakohast teise suunduvaid migratsioone. Põgusalt peatudes viimatimainitud rändeliikide juures nimetavad Heberle ja Meyer [14, lk. 38] neid „sama- või sugulastüüpi asulate vahelisteks ränneteks" *(„Wanderungen zwischen Siedlungen gleichen oder verwandten Typs")*. Lõppeks ei saa unustada ka rändeid, mis toi-

Tartu VI, lk. 249